

**Zadania rozwojowe
dziecka w wieku
przedszkolnym
Analiza w świetle aktualnych
teorii i wyników badań
psychopedagogicznych**

Prof. UAM dr hab. Kinga Kuszak
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

- Dwie perspektywy analizy:
- wiek przedszkolny jako: etap życia dziecka
- edukacja przedszkolna jako etap edukacji realizowanej w przedszkolu

Wiek przedszkolny a edukacja w przedszkolu

- Wiek przedszkolny -2-6 rok życia dziecka (H. Bee)
- Wiek przedszkolny- 3/4 – 6/7 rok życia dziecka (A. Brzezińska)
- Średnie dzieciństwo (wiek przedszkolny)-4-6 rok życia dziecka (B. Harwas-Napierała, J. Trempała)
- Wczesne dzieciństwo- 3-5 rok życia (J. S. Turner, D. B. Helms)
- Środkowe dzieciństwo (wiek przedszkolny) (A. Brzezińska, K. Appelt, B. Ziółkowska)
- Wiek zabawy – 3-5 rok życia (D. R. Schaffer, K. Kipp)

Granice okresu rozwojowego

- Aktualnie za wiek przedszkolny uznaje się okres między 2/3 rokiem życia a 5/6 rokiem życia dziecka

Przesunięcie granic rozwojowych

Zadania rozwojowe

Gotowość jednostki

Naciski społeczne

Naciski biologiczne

Kamienie milowe

Zadania rozwojowe według R. J. Havighursta

- opanowanie sprawności fizycznych koniecznych do różnych zabaw i gier
- budowanie całościowej postawy wobec samego siebie jako rozwijającego się organizmu
- **uczenie się emocjonalnego odnoszenia się do rodziców, rodzeństwa i innych ludzi**
- **uczenie się obcowania z rówieśnikami**

Zadania rozwojowe według B. M. Newman i Ph. R. Newman

- identyfikacja z płcią
- operacje konkretne
- wczesny rozwój moralny (sumienie, **empatia, przyjmowanie perspektywy innej osoby**, poddanie się dyscyplinie)
- zabawa grupowa

Czynniki ułatwiające opanowanie zadań rozwojowych:

- przyspieszony rozwój dziecka (fizyczny, poznawczy, społeczno-emocjonalny)
- siła i energia powyżej przeciętnej dla wieku,
- inteligencja powyżej przeciętnej,
- środowisko sprzyjające zdobywaniu doświadczeń,
- wewnętrzna motywacja dziecka, by doświadczać swojego sprawstwa w otoczeniu
- pragnienie by się zmieniać,
- pragnienie, by się wyróżniać

Wiek przedszkolny jako etap edukacji w przedszkolu i rola przedszkolaka

- Opanowywanie zadań rozwojowych wiąże się z procesem podejmowania i realizacji ról społecznych.
- Podjęcie przez jednostkę określonej roli społecznej ułatwia przejście przez nią rytuału przyjęcia do grupy
- **Elementy rytuału przejścia** (według A. van Gennepa):
 1. Ryt separacji,
 2. Ryt graniczny
 3. Ryt włączenia

Fazy przejścia	Rodzina-przedszkole
Ryt separacji	<p>Obrzędy: udział w zajęciach adaptacyjnych w przedszkolu, pożegnanie z rodzicami,</p> <p>Symbole separacji: maskotka, którą dziecko zabiera do przedszkola,</p>
Ryt graniczny	<p>Obrzędy: uroczystość pasowania na przedszkolaka, udział w rytualnym tańcu i śpiewie</p>
Ryt włączenia	<p>Symbole: nazwa i symbol grupy przedszkolnej, symbole nowej roli: znaczek w szatni i łazience, worek,</p> <p>Ubiór: fartuszek, kapcie przedszkolne,</p> <p>Obrzędy: wkraczania do przedszkola (regulamin przyprawiania i odbioru dziecka po zajęciach), obrzęd rozpoczynania i kończenia zajęć przedszkolnych, powitania i żegnania się, rozpoczynania i kończenia posiłków, itp.</p>

Wiek	Żebrowska M. (1975)	M. Przetacznikowa (1979)	Gniewkowski W., Właźnik K. (1990)	Czarnecki K. (2007)
3 lata	Faza pierwsza	Faza pierwsza (wczesna)-3-4 lata	Młodszy wiek przedszkolny	Stadium „malucha”
4 lata		Faza druga (średnia)- 4-5,5 lat		Stadium „młodsza”
5 lat	Faza druga	lat	Wiek osiągnięcia dojrzałości szkolnej	Stadium „średniaka”
6 lat		Faza trzecia (późna)- 5,5- 7 lat		Stadium „starsza”

etapy edukacji na poziomie przedszkola i procesu wchodzenia w rolę

zadania rozwojowe, których osiągnięciu sprzyja udział w edukacji przedszkolnej- przykłady

- osiągnięcie samodzielności w sytuacjach życia codziennego,
- odzwierciedlanie w formie symbolicznej rzeczywistości zewnętrznej,
- nawiązywanie i podtrzymywanie relacji z ludźmi,
- **rozwijanie teorii umysłu,**

Rozwijanie teorii umysłu jako jedno z zadań rozwojowych wieku przedszkolnego

W wieku przedszkolnym dzieci zaczynają tworzyć pierwsze teorie na temat stanów umysłowych, takich jak myśli, pragnienia, przekonania innych ludzi.

M. Haman jest zdania, iż wiek przedszkolny to etap najbardziej intensywnej przemiany dotyczącej czynności umysłu.

Badania potwierdzają ogromny progres w rozwijaniu teorii umysłu u dzieci między 3 a 5 rokiem życia.

Okolo 4 roku życia dokonuje się skok rozwojowy, dzieci:

- Odkrywają się, że zjawiska umysłowe mają charakter prywatny i nie można ich zobaczyć (człowiek może o czymś pomyśleć, ale nie może tego zobaczyć)
- Odkrywają, że osoba, która coś widziała, wie o czymś
- Odkrywają, pragnienia innych ludzi, odkrywają, co może sprawić przyjemność innej osobie, jeżeli ona o tym nie mówi
- Odkrywają, że pewne słowa nazywają pragnienia (chcę coś, nie chcę) i uczucia (boję się) dowodzą istnienia stanów mentalnych
- Stają się świadome emocji innych ludzi i potrafią o nich rozmawiać,
- Rozumieją na czym polega oszukiwanie, potrafią odróżnić pozór (coś się komuś wydaje) od rzeczywistości

Na czym polega progres w rozwijaniu teorii umysłu przez dzieci?

- Bezpośrednie relacje z innymi ludźmi,
- Rozmowy z innymi- mowa stanowi narzędzie przekazywania wiedzy na temat stanów umysłu,
- Doświadczenie, „to jak doświadczamy świata zależy zarówno od naszej przeszłej wiedzy, jak i od możliwości wpisanych w nasze struktury poznawcze, a przede wszystkim od odczytanego przez nas sensu konkretnych doświadczeń” (za Białecką-Pikul M., Kielar-Turska M. 2003), w odczytaniu sensu może pomóc dorosły.

W jaki sposób dzieci dochodzą do tworzenia teorii umysłu?

- Osiągnięcia dziecka przedszkolnego w zakresie tworzenia teorii umysłu są podstawą do konstruowania bardziej dojrzałych teorii (dotyczących umysłu) w wieku szkolnym (np. rozumienia ironii, sarkazmu, metafory-niedosłownych komunikatów wyrażonych przez inne osoby, rozpoznawania różnorodnych interpretacji tej samej sytuacji, zdarzenia, itp.). **Są więc bazą do podejmowania kolejnych zadań rozwojowych.**

- Nie bez podstaw wiek przedszkolny określa się mianem „złotego okresu w rozwoju”, to czas tworzenia podstaw, rozwoju zasadniczych dyspozycji, intensywnych zmian ilościowych.
- Wiek przedszkolny to okres, w którym dziecko wymaga wspierania jego dążeń, ale też czas formułowania dostosowanych do możliwości dziecka wymagań, by dziecko mogło z powodzeniem podjąć kolejne zadania rozwojowe.

Konkluzja